هەندێک بیرەوەریی خۆم

ئەم کەسایەتییانەی بۆکانم چۆن دیون؟ (بەشی ٦)

١٥ و ١٦ ئەحمەد و عەبدوڵڵا سامبەگی

ئەحمەدم لە ساڵانی دەبیرستانەوە دەناسی. قسە خۆش بوو و هەر لەبەر ئەو ڕووخۆشییەی و ئەوەی لەگەڵ هەموان گاڵتەی دەکرد، دەرگای زۆر ماڵی دۆست و برادەری خۆی بۆ کرابووەوە. هەر منداڵ بوو لەگەڵ چەند کوڕی مێرمنداڵی هاوتەمەنی، خۆیان بە دوای ماشێنێکی جادەسازیدا هەڵواسیبوو، کابرای شۆفیری بێ بەزەیی بە عەمد یا بە هەڵە، دەستیانی دابووە بەر مقەستێ ماشێنەکە و لە یەک کاتدا چوار پێنج منداڵ قامکیان پەڕیی بوو. یەکیان ئەحمەد بوو و ئەویتریان نەمرحەسەن حەڵەبی، کە دواتر بوو بە حەسەن دیاکۆ. ئەحمەد یەک و حەسەن سێ قامکیان پەڕیبوو.

ئەحمەد لە دەورەی دەبیرستانەوە خەریکی وەرزش کردن بوو، وا بزانم ژیمناستیکی دەکرد یا هەڵدەهات. دواتریش هەر لە سەر ئەو پێ ودانە ڕۆیشت. کاتێکیش کە ڕێکخراوەی "پیش آهنگی" واتە "بۆی سکات" بۆ یەکەم جار لە دەوروبەری ساڵی ١٣٣٧ دا لە بۆکان دامەزرا و کاک عەلی حەبیب زادە بوو بە بەرپرسی،ئەحمەدیش بوو بە پیش ئاهەنگ. کە گەورە بووین و ببووینە مامۆستا، زۆر لەگەڵ کاک رەحمان محەممەدیان دۆست بوو و جارو بارە منیش کە هاوینان دەهاتمەوە بۆکان، لەگەڵیان دەکەوتم.

ئەحمەد کوڕی حاجی حەسەن بەگ بوو، کە وابزانم لەگەڵ نەمر عەلی میرەبەگدا برا یان ئامۆزا بوون. عەلی میرەبەگ یەک لە قارەمانانی راپەڕینی ساڵی ١٣٣٢ ی بۆکان دژ بە ئاغاکان بوو و دوابەدوای کۆدیتای نگریسی ٢٨ ی گەلاوێژ و دەسەڵات پەیداکردنەوەی ئاغا وخاوەن مڵک، باب نۆکەری ئاغاکان ماڵی ئەویشیان لەگەڵ دوو ماڵی نەمر حاجی قاسم کەریمی ئاگر تێبەردا بەڵام کاک عەلی توانی گیان دەربەرێت و لە بۆکان دەرچێت. وابزانم دواتر لە سەقز گیرسایەوە و تا کۆتایی تەمەن نەگەڕایەوە بۆکان.

حاجی حەسەن بەگیش، کە لە سەر شەقامی سەرەکیی بۆکان و نزیک قەپانی حەمەدەمین ئاغا دووکانی کووتاڵ فرۆشی هەبوو، لە باری سیاسییەوە خاوەن هەڵوێست و دژبەری ئاغاکان بوو. ئیمزای ئەو لە سەر هەندێک بەڵگەنامەی ئەو ساڵانە دەبینرێت.[2]

کاک عەبدوڵڵای کوڕی حاجی حەسەن بەگ و براگەورەی ئەحمەدیش ئاوێتەی سیاسەت ببوو و لەو شەپۆلانەی دەست بەسەرکرانی ئەندامان و لایەنگرانی حزبی دیموکڕاتی ئێران لە ساڵانی ١٣٣٨ تا

---

2 بڕوانە: رەحمان محەممەدیان؛ *"بۆکان لە سەدەی بیستەمدا- کۆمەڵەی ٨١ بەڵگەنامە"* ؛ پەخشانگای کوڵەپشتی، تاران ١٣٨٩ [٢٠١٠] ل ٧٦

١٣٤٢ دا، ئەویش لەگەڵ حاجی حەمە ڕەسووڵ ئیسماعیل زادە و میرزا حەمەساڵحی کەریمی کوڕی حاجی بابەخان گیرا و چەند ساڵێک لەزینداندا مایەوە، گەرچی دەگوترا بە هەڵە تووشی گیران هاتوون و بە درۆ ئیعتیرافیان لەسەر کردوون. بەڵام بە دڵنیایی میرزا حەمە ساڵە و حاجی بابەخانی باوکی خەڵکانی سیاسی بوون و ئەوەندەی لەبیرم بێت لە بیرەوەرییەکانی نەمر میرزا حەمەڕەئووفی خەیات (ڕەئووف مەلاحەسەن) دا هاتووە کە میرزا حەمەساڵە ئەندام یا لایەنگری حزبی دیموکرات بووبێت.[3] جا ئەگەر ئەو هەڵسووڕاوێکی سیاسیی بووبێت و کاک عەبدوڵڵاش لە ماڵی حاجی حەسەن بەگدا گەورە بووبێت، ئەگەری چالاک بوونی سیاسیی بەهێزە، بە تایبەت کە ساڵانی درەنگتر و دوای شۆڕشی ئەیلوولی باشووری کوردستان (١٩٦١)، کاک عەبدوڵڵا دووکان و کار و کاسبییەکەی بەجێ هێشت و گوایە لەگەڵ "قالە تەگەرانی" کەوتبوو و هاوردە و هەناردەی شتومەکی دەکرد لە نێوان باشوور و ڕۆژهەڵاتی کوردستان دا. یەک کەوتنی لەگەڵ قالە تەگەرانی بۆ من جێگەی پرسیارە. قالە تەگەرانی مرۆڤێکی حەوت خەتی جاسووسی هاوکاتی ئێران و عیراق و شۆڕشی ئەیلوول بوو و کاک عەبدوڵڵا مرۆڤێکی سەلیم و بێدەنگ و فەقیر. دەبێ هەر لێرەدا ئەوە ڕابگەیێنم کە یەک کەوتنی کاک عەبدوڵڵا لەگەڵ قالە تەگەرانی گەلێک ساڵ دوای ئەوە بوو کە گوایە قالە تەگەرانی نەمر سولەیمانی مەعینی گرتبێت و تەحویلی بەرپرسانی شۆڕشی دابێت. لەو کاتانەدا کاک عەبدوڵڵا لە بۆکان و لە سەر دووکانەکەی خۆی بوو. بەڵام درەنگتر، بۆ ساڵانێکی زۆر لە بۆکان نەدەبینرا و دەیانگوت لە لای سلێمانییە.

ئەحمەد زۆرجار دەهاتە ماڵی ئێمە، بەڵام من تەنیا دووجار چوومە ماڵی ئەوان. جارێکیان ئێوارە بوو و پێکەوە لە سەر شەقامی بۆکان پیاسەمان دەکرد. زۆری ئیسرار کرد و گوتی با بچینەوە ماڵی ئێمە. چووم. بە عادەتی خۆی شووشە عارەقەکەی هێنا و دەستمان کرد بە خواردنەوە. یەک دوو ئیستیکانمان خواردبووەوە، دەرگای ژوورێک کرایەوە وکاک عەبدوڵڵا هاتە ژوورێ. زۆرم پێ سەیر بوو و واقم وڕ ما. نە چاوەڕوانی ئەوەم دەکرد لە بۆکان بێت و نە پێم وابوو خۆی لای من ئاشکرا دەکات. زۆرمان قسە کرد و من کە هەرگیز عارەق خۆرێکی چاک نەبووم، جەووەکە گرتبوومی و زۆرم خواردەوە، حاڵم تێک چوو و بە شوێنیدا گەڕامەوە ماڵێ.

ساڵی ١٣٥٢ لە تاران دەژیام. ئەحمەد لە بۆکانەوە هاتبوو و میوانی من بوو. شەوێک پێش ئەوەی ساواک بمگرێت بڕیار بوو لەگەڵ ئەحمەد بچین بۆ ڕەستورانێک بۆ عارەق خواردنەوە. کاتێ لە مەدرەسە گەڕامەوە، ئەحمەد لە ماڵ نەبوو. زۆرم چاوەڕوان کرد هەر نەهاتەوە. شەو ببووە نزیک سەعات ٩ برسییەتی زۆری بۆ هێنام یادداشتێکی کورتم نووسی، بۆم دانا و چوومە دەرەوە. لەبەر تووڕەیی و بەهۆی ئەوەوە کە گاڵتەمان لەگەڵ یەکتردا هەبوو، نووسیبووم "ئەحمەدئاغای واوا لێکراو!" وا چوومە دەرەوە، ئەگەر هاتیەوە دابنیشە تا دێمەوە با بچین بۆ عارەق خواردنەکەمان."

درەنگتر، ئەحمەد هاتەوە و چووین بۆ ڕەستوورانێک لە نزیک مەیدانی ئێستای ئینقیلاب، دانیشتین و سەیرم کرد نەمر سەعید سوڵتانپوور، شاعیری شۆڕشگێریش لەگەڵ هاوڕێیەکیدا هاتن و لە سەر مێزێک دانیشتن. لە کاتی نانخواردنەکەدا سەعید چاوێکی گێرا و منی بینی گوتی وەرن بۆ سەر مێزەکەی ئێمە. چووین. گوتی ئەو مێزەی پەنامان دوو ساواکی لە سەر دانیشتوون، لەکۆڵمان نابنەوە و

---

[3] ئەو بیرەوەرییان هێشتا چاپ نەکراون و گەلێک هیوادارم ئەمساڵ بکەونە بەر دەستی خوێنەران.

هەر گوێقوڵاغن بزانن دەڵێین چی. دوو زەلامی پڕرِوو بوون دەستیان هەڵنەدەگرت. سەعید گوتی فەرموون لە خواردنەکەی ئێمەش بخۆن! هیچیان نەگوت.

خواردنەوە تەواو بوو و چووینەوە ماڵێ. سبەینێی ئەو ڕۆژە، من چووم بۆ سەر کارەکەم لە دەبیرستانێکی جنووبی تاران و هەر لەوێ گیرام. چوار ساواکی هاتبوون بمگرن، (دەبێ لە شوێنێکی دیکەدا باسی ئەوەش بکەم). بردیانمەوە ماڵێ بۆ پشکنین و پاشان بردیانمە "کمیتە ضد خرابکاری" لە حەوشی شەهرەبانی کولل لە نزیک تۆپخانە. کاتێ کە ماڵەکە دەگەڕان، ئەو یادداشتەیان چاوپێکەوت کە شەوی پێشتر بۆ ئەحمەدم نووسیبوو. گوتیان ئەو "ئەحمەدئاغا واوالێکراو" ە کێیە؟ جنێوەکەشیان دەدا! گوتم میوانمە و چۆتە دەرێ. ئیتر شوێنیان نەگرت. بەڵام کاغەزەکەیان لەگەڵ هەندێک وورده و پردە تەحویلی کومیتە دا. لەوێش پرسییان ئەحمەدئاغای واوالێکراو کێیە و گوتم میوانمە. دوای سەد ویەک ڕۆژ لە کومیتەوە بردیانمە زیندانی قزل قەلعە. لەوێش بە هەم شێوە کاغەزی گۆرین هاتەوە بەردەست و پرسیاری ئەحمەدئاغای واوالێکراویان کرد و جنێوەکەشیان دووسێ جار دووپات دەکردەوە! لە کورتی ببڕمەوە، یادداشتی ئەحمەدئاغا لەوێوە تا زیندانی ئێڤین و قەسریش لەگەڵم هات. قەسر ئیدی بازداشتگا نەبوو و زیندان بوو، واتە جل و بەرگ و کەل وپەلی شەخسییان دەداوە بە زیندانی. هەر شتوومەکەکەیان پێدامەوە یەکەم کارێ کە کردم ئەوە بوو یادداشتی ئەحمەدئاغام دڕاند و خۆم لەو هەموو ڕوونکردنەوە و سوێند و قورعانە ڕزگار کرد!

دواجارێک کە ئەحمەدم دیتبێت، دوای شۆڕشی ١٣٥٧ بوو. ئەحمەد بەرپرسی "تربیت بدنی" بۆکان بوو و وادیار بوو هەندێک تۆپ و جل و بەرگی وەرزشیی بە سەر هەندێک ڕێکخراوەدا دابەش کردبوو، بەشی ڕێکخراوەکەی ئێمەشی ناردبوو. دیتم و سپاسم کرد.

لە ساڵانی دووره ووڵاتیدا جاروبارە لە دایکم و کاکم و دۆست و برادەر هەواڵی ئەحمەدم دەپرسی، گوتیان خانە نشین بووە و بنکەی کڕین و فرۆشتنی ماڵی داناوە.

ئیتر ساڵی ٢٠١١ بوو کە هەواڵی کۆچی دواییم بیست و زۆری پێ تێک چووم. ساڵانێکی پێشتریش کاک عەبدوڵڵای برای کۆچی دوایی کردبوو.

یادیان بەخێر بێت!